

HRABRI telefon

Mali zaslužuju veliku pažnju.

Stavovi prema tjelesnom kažnjavanju i ostalim odgojnim postupcima u Poljskoj, Latviji i Hrvatskoj – hrvatski rezultati

Rezultati ovog istraživanja dobiveni su u sklopu projekta *Od politike do stvarnosti – promjena stavova i praksi od tjelesnog kažnjavanja do mjera za zaštitu djece* (JUST/2015/RDAP/AG/CORP/9175). Nositelj projekta je Centar Dardedze (Latvija), a projektni partneri su Empowering children Foundation (Poljska) i Hrabri telefon (Hrvatska). Istraživanje je za navedene organizacije provela tvrtka Kantar Millward Brown.

Istraživanje je sufinancirano sredstvima Programa za prava, jednakost i građanstvo Europske unije. Sadržaj ovog izvještaja isključivo je odgovornost Hrabrog telefona i ne može se smatrati odrazom stajališta Europske komisije

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

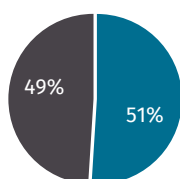
Projekt sufinancira Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske. Stajališta izražena u ovom izvještaju isključivo su odgovornost Hrabrog telefona .

U sklopu projekta *Od politike do stvarnosti – promjena stavova i praksi od tjelesnog kažnjavanja do mjera za zaštitu djece* tijekom kolovoza 2017. provedeno je istraživanje u Hrvatskoj, Latviji i Poljskoj. S obzirom na to da je tjelesno kažnjavanje u Republici Hrvatskoj zakonom zabranjeno od 1999. godine, ciljevi ovog istraživanja bili su ispitati stavove prema korištenju tjelesnog kažnjavanja u obitelji i odgojno-obrazovnim ustanovama, stavove prema zakonskoj zabrani tjelesnog kažnjavanja te učestalost korištenja tjelesnog kažnjavanja i drugih roditeljskih odgojnih postupaka. Istraživanje je provedeno online, a rezultati se temelje na reprezentativnom uzorku od 500 sudionika iz cijele Republike Hrvatske.

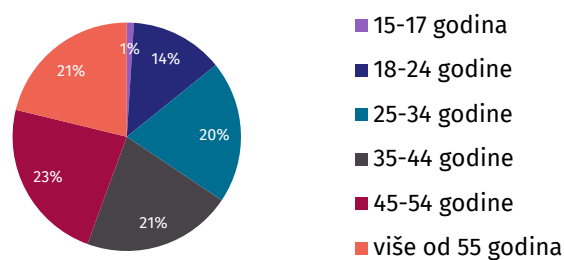
Sudionici istraživanja

Grafički prikaz 1: *Prikaz sudionika prema spolu*

■ Žene ■ Muškarci

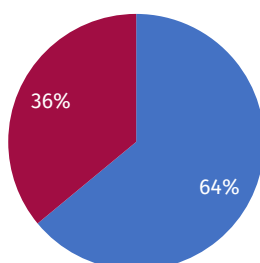

Grafički prikaz 2: *Prikaz sudionika prema dobi*

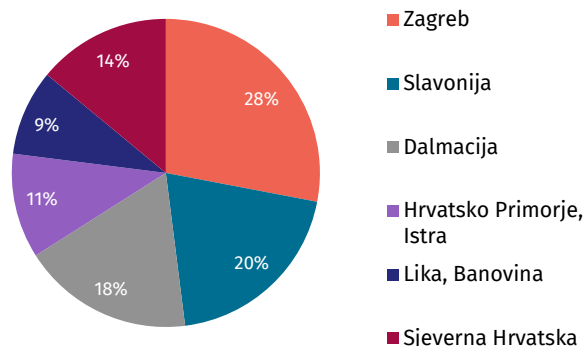

Grafički prikaz 3: *Prikaz sudionika ovisno o tome imaju li djecu*

■ Imaju djecu ■ Nemaju djecu

Grafički prikaz 4: *Prikaz sudionika prema regiji iz koje dolaze*

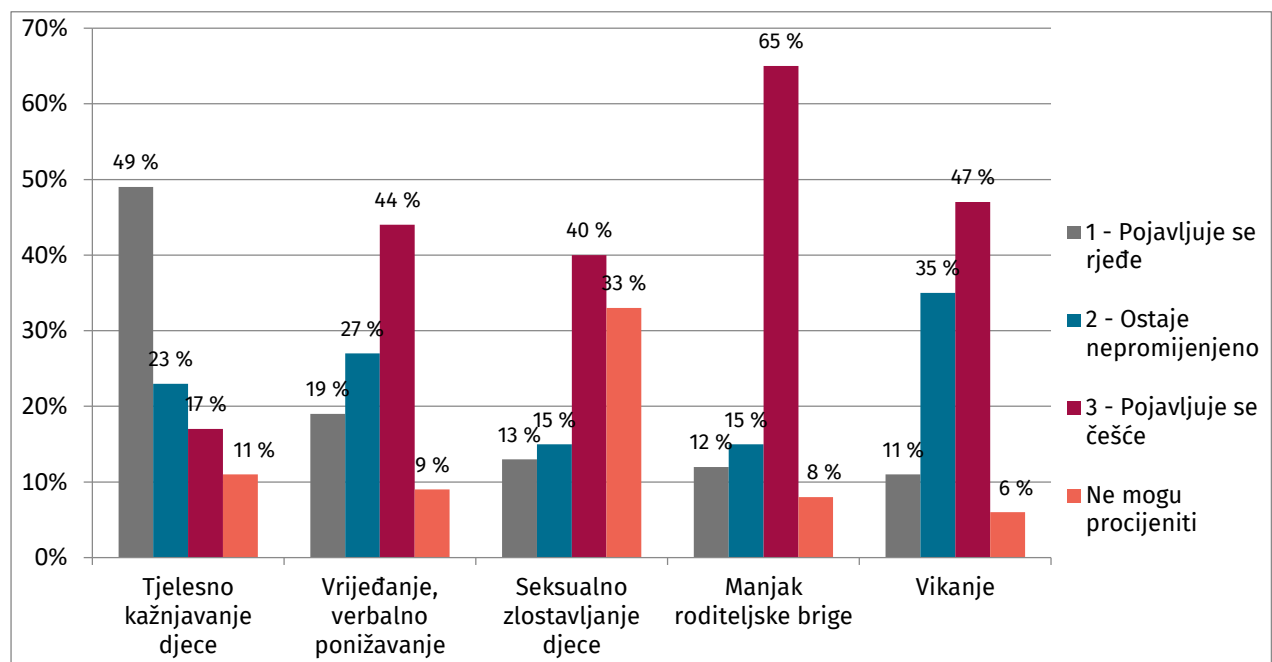
Promjene u učestalosti određenih roditeljskih ponašanja u posljednjih 10 godina

Sudionici smatraju da se češće pojavljuju:

- vrijeđanje i verbalno ponižavanje (44 % sudionika)
- seksualno zlostavljanje (40 % sudionika)
- manjak roditeljske brige (65 % sudionika)
- vikanje (47 % sudionika).

S druge strane, 49 % sudionika istraživanja smatra da se tjelesno kažnjavanje pojavljuje rjeđe. U Latviji isti odgovor daje 50 % sudionika, a u Poljskoj njih 57 %.

Grafički prikaz 1. *Promjene u učestalosti određenih roditeljskih ponašanja u posljednjih 10 godina u Hrvatskoj*

Prihvatljivost korištenja tjelesnog kažnjavanja

Svaka druga osoba (52 %) smatra da se tjelesno kažnjavanje generalno ne bi trebalo koristiti, no smatraju ga opravdanim u nekim situacijama.

Tek nešto manje od dvije petine sudionika (39 %) prepoznaje štetnost tjelesnog kažnjavanja i smatra da se ono nikada ne bi trebalo koristiti.

7 % sudionika smatra da roditelj može koristiti tjelesno kažnjavanje kada procijeni da bi moglo biti učinkovito (za usporedbu – ovo misli tek 2 % sudionika u Poljskoj te njih 2 % u Latviji). 2 % sudionika ne može procijeniti je li tjelesno kažnjavanje prihvatljiva metoda ili ne.

Zakonska zabrana tjelesnog kažnjavanja

Svaki treći sudionik (34 %) smatra da tjelesno kažnjavanje ne bi trebalo zabraniti roditeljima u odgoju djece.

Gotovo svi sudionici (93 %) smatraju da bi tjelesno kažnjavanje djece u jaslicama i dječjim vrtićima trebalo biti zakonom zabranjeno.

Čak 41 % sudionika ne zna je li tjelesno kažnjavanje u RH zakonom zabranjeno

Oblici tjelesnog kažnjavanja koje bi trebalo zakonom zabraniti

U upitniku su sudionici istraživanja označavali za pojedini oblik tjelesnog kažnjavanja bi li on trebao biti zabranjen ili ne. Dok se za većinu oblika tjelesnog kažnjavanja u potpunosti slažu da bi trebali biti zabranjeni, njih tek 18 % to isto može reći za udaranje po stražnjici. Više se može vidjeti u tablici 1.

Tablica 1. *Zakonska zabrana različitih oblika tjelesnog kažnjavanja*

Oblik tjelesnog kažnjavanja	Postotak sudionika koji se u potpunosti slaže da bi ovaj oblik trebalo zakonom zabraniti
Drmusanje/bacanje djeteta	79 %
Udaranje remenom ili drugim predmetima	78 %
Snažno udaranje rukom/lupanje	77 %
Šamaranje	60 %
Potezanje za kosu ili uši	51 %
Udaranje po stražnjici	18 %

Da pojedine metode tjelesnog kažnjavanja ne bi trebale biti zakonom zabranjene smatra:

- više od dvije petine sudionika (42 %) za udarac po stražnjici
- svaki četvrti sudionik (25 %) za potezanje za kosu ili uši
- svaki peti sudionik (20 %) za šamaranje
- 12 % sudionika za snažno udaranje rukom odnosno lupanje
- 10 % sudionika za udaranje remenom ili drugim predmetima
- 10 % sudionika za drmusanje/bacanje djeteta.

Oslanjanje na pomoć institucija

Sudionike smo pitali koliko se djeca koja doživljavaju nasilje u obitelji mogu osloniti na pomoć različitih institucija i odgojno-obrazovnih ustanova:

- gotovo svaki drugi (47 %) sudionik smatra da se djeca ne mogu osloniti na pomoć pravnog sustava
- 36 % sudionika smatra da se djeca ne mogu osloniti na pomoć policije, a njih 37 % da se ne mogu osloniti na pomoć centara za socijalnu skrb
- 36 % sudionika smatra da se djeca ne mogu osloniti na pomoć dječjih vrtića i jaslica, a 39 % da se ne mogu osloniti na pomoć škole
- 35 % sudionika smatra da se djeca ne mogu osloniti na pomoć udruga i nevladinih organizacija.

Svjedočenje tjelesnom kažnjavanju

88 % sudionika je barem jednom u životu svjedočilo situaciji kada je odrasla osoba disciplinirala dijete koristeći tjelesno kažnjavanje. Svaki četvrti sudionik (25 %) nekoliko puta godišnje svjedoči situaciji kada odrasla osoba disciplinira dijete koristeći tjelesno kažnjavanje, a njih 8 % ovakvoj situaciji svjedoči nekoliko puta mjesečno.

Gotovo svaka druga osoba (45 %) željela je reagirati i pokušati spriječiti odraslu osobu u korištenju tjelesnog kažnjavanja, no nije znala kako.

29 % sudionika reagiralo je u situaciji tjelesnog kažnjavanja djeteta i spriječilo odraslu osobu. Svaki četvrti sudionik (26 %) smatra da je discipliniranje djeteta privatna obiteljska

stvar te nisu reagirali i pokušati spriječiti odraslu osobu koja je koristila tjelesno kažnjavanje.

Stjecanje informacija i savjeta o odgoju djece

- roditelji se u odgoju djece najviše oslanjaju na vlastito iskustvo ili intuiciju te na savjete obitelji i prijatelja
- gotovo svaki drugi roditelj (46%) vlastito iskustvo ili intuiciju smatra najvažnijim izvorom stjecanja informacija i savjeta o odgoju djece
- roditelji kao najvažnije izvore informacija i savjeta o odgoju djece navode i:
  - članove obitelji te prijatelje (22 %)
  - psihologe i pedagoge (8 %)
  - odgajatelje u jaslicama/dječjim vrtićima (6 %)
  - primalje/medicinske sestre/doktore (3 %)
  - radionice i treninge za roditelje (3 %)
  - knjige, časopise i TV (3 %)
  - Internet (2 %).

Oblici discipliniranja djeteta

72 % roditelja koristi zabrane i ograničenja kao oblik discipliniranja djeteta, pri čemu najčešće zabranjuju korištenje uređaja ili opreme (njih 78 % nekoliko puta ili često) te druženje (48 % nekoliko puta ili često).

57 % roditelja verbalno kažnjava djecu, pri čemu nekoliko puta ili često njih:

- 11 % vrijeđa ili naziva djecu pogrđnim imenima
- 40 % prijeti
- 73 % kritizira
- 92 % podiže glas.

35% roditelja koristi tjelesno kažnjavanje, od kojih nekoliko puta ili često njih:

- 80 % udara dijete po stražnjici
- 15 % povlači dijete za kosu ili uši
- 8 % udara dijete rukom ili šakom
- 7 % šamara dijete

- 4 % štipa dijete
- 4 % udara dijete remenom.

Na pitanje jesu li ikada udarili dijete na način da je udarac ostavio tragove (ogrebotine ili masnice) na tijelu djeteta, roditelji koji koriste tjelesno kažnjavanje kažu da:

- su to napravili jednom (5%)
- su to napravili više puta (3%)
- se ne sjećaju (1%)
- ne žele odgovoriti (1%).

Razlozi iz kojih roditelji koriste tjelesno kažnjavanje

Razlog	Postotak roditelja koji iz tog razloga koristi tjelesno kažnjavanje
Gubitak kontrole/strpljenja	34 %
Temperament djeteta	21 %
To je učinkovita metoda	17 %
Umor, osjećaj bespomoćnosti	14 %
To je za dobro mojeg djeteta	9 %
Manjak znanja o drugim metodama discipliniranja	4 %
Obiteljska tradicija	2 %
Manjak podrške bližnjih (rodbine, prijatelja, susjeda)	2 %
Nešto drugo	5 %

Više majki nego očeva navodi umor i osjećaj bespomoćnosti kao razlog iz kojeg koriste tjelesno kažnjavanje – 20 % majki i 9 % očeva.

Metode discipliniranja u dječjem vrtiću/jaslicama

Gotovo svaki drugi roditelj (46 %) navodi da nema informacije o metodama discipliniranja koje koriste odgajatelji njihove djece u vrtićima/jaslicama.

Roditelji navode kako odgajatelji u dječjem vrtiću i jaslicama potiču djecu da slijede pravila tako da:

- pojašnjavaju djeci kako bi se trebala ponašati (73 %)
- pohvaljuju djecu za dobro ponašanje (72 %)
- koriste nagrade (55 %)
- koriste vlastiti primjer da bi djeci pokazali dobro ponašanje (40 %)
- koriste kazne – time-out, uskraćivanje deserta, uskraćivanje vremena za igru (39 %)
- uspoređuju djecu s drugom djecom (17 %)
- viču na djecu ili ih kritiziraju zbog lošeg ponašanja (10 %)
- prijete (7 %)
- koriste tjelesno kažnjavanje (2%).

Od roditelja čija su djeca išla u vrtić zadnjih pet godina:

- svaki četvrti (27 %) kaže da je dijete u vrtiću bilo kažnjeno metodom isključivanja (time-out)
- 18 % navodi da odgajatelji ukazuju na djetetovo loše ponašanje pred drugom djecom
- 15 % navodi da odgajatelji djeci zabranjuju igranje
- 8 %, pri čemu više očeva nego majki, navodi da je dijete u vrtiću doživjelo da odgajatelji viču na njega
- 5 % navodi da je njihovo dijete u vrtiću doživjelo uskraćivanje hrane
- 4 % navodi da je dijete u vrtiću doživjelo da mu odgajatelji govore kako je „zločesto“, „zlo“ ili „glupo“
- 2 % navodi da je dijete za kaznu bilo pljuscano ili drmusano.

Svaki peti roditelj (22 %) ne zna je li njihovo dijete ikada bilo kažnjeno u jaslicama/dječjem vrtiću, a svaki treći (33%) navodi da nije nikada.